

Toiminnanjohtajan blogi

8.2.2024 Työttömyysturvan usein kysytyt kysymykset

1. Miksi en saa työttömyysturvaa, vaikka minulla ei ole tuloja?

Työttömyysturvalla turvataan riski työttömyydestä, jotta yksilö voi etsiä työtä ja nopeasti työllistyä uudestaan. Työttömyysturvalla ei korvata tulojen puutetta. Työttömyysturva edellyttää, että on työtön työnhakija, eikä työllisty omassa työssä, opiskele tai työllisty yrittäjänä. Työttömyysturvalla ei mahdollisteta kannattamattoman elinkeinotoiminnan harjoittamista.

Välttämätön toimeentulo tilanteessa, jossa yksilö on tuentarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, turvataan toimeentulotuella. Jokaisella on kuitenkin ensisijaisesti velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan.

2. Mikä ero on työmarkkinatuella, työttömyysturvan peruspäivärahalla ja ansiosidonnaisella päivärahalla?

Suomalainen työttömyysturvajärjestelmä perustuu verovaroin rahoitettavaan harkinnanvaraiseen, perusturvan tasoiseen työmarkkinatukeen sekä työttömyyspäivärahaan ja ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan perusturvan ylittävältä korvauksen osalta vakuutusjärjestelmään (TTL 1 luku 2 §).

Ansioihin sidottu päiväraha (ansiosidonnainen) maksetaan vakuutusrahoituksella ammattiliittojen palkansaajakassojen tai yrittäjäkassan kautta. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan hakijan tulee olla ollut vakuutettuna ennen työttömyyttään etuuden saadakseen (TTL 5 luku 2 §). Oikeus työttömyyspäivärahaan ja ansiosidonnaiseen päivärahaan edellyttää myös työssäoloehdon täyttymistä työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätyössä (TTL 5 luku).

3. Mikä on työssäoloehto

Työssäoloehdolla tarkoitetaan ajanjaksoa, joka oikeuttaa työttömyysturvan päivärahaan, kun palkkatuloa on jaksolla riittävä määrä. ”Palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) kerryttänyt yhteensä vähintään 12 työssäoloehdokautta” (TTL 5 luku 3 §). Työssäoloehto kertyy 1.9.2024 saakka vanhan lain mukaan pääsääntöisesti viikoilta, jolloin työskentelet vähintään 18 tuntia. (esimerkiksi opetusala poikkeaa tästä). Tämän jälkeen työssäoloehto kerryttävät kuukaudet määräytyvät ansiotulon, eivät viikkotuntien mukaan, työssäoloehto kertyy kuukausilta, jolloin ansiot ovat vähintään 930 euroa. (TTL 5 luku 4 §)

4. Miksi apurahakausi ei kerrytä työssäoloehto?

Apurahakausi on hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta, mutta se ei kerrytä työssäoloehto. Syynä ei ole yksin verovapaus. Mikäli apurahakausi kerryttäisi työssäoloehto, se määrittäisi myös ansioon sidotun päivärahan suuruuden eikä verovapaa apuraha ole kuukausitulona palkkatuloihin verrattuna riittävä. Kuvataiteilijoiden mediaansioilla (20 890 €/vuodessa) työssäoloehdon kertyminen helpottaisi työttömyyspäivärahan piiriin pääsyä ja nostaisi ansioita työttömyysaikana ansioon sidottuun päivärahaan oikeutetuilla, mutta laskisi monien palkkatyösuhteesta apurahalle jäävien turvaa tilanteessa, jossa he apurahakauden jälkeen jäisivät ansioperustaisen turvan varaan. Työssäoloehtoon lukeminen edellyttäisi apurahan verovapaudesta luopumista ja merkittävää tason korotusta, jotta ratkaisuun olisi edellytykset.

Omassa työssä työllistymisen tulkintaa tämä ei poistaisi.

5. Miksi en saa ansiosidonnaista päivärahaa, vaikka kuulun Taidemaalariliittoon?

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan edellytyksenä on työttömyysvakuutus (kts. kohta 2.)

Taidemaalariliitto ei ole työmarkkinajärjestö vaan taiteilijoiden edunvalvontaan ja taiteen arvostuksen edistämiseen keskittyvä yhdistys. Taidemaalariliiton jäsenenä et kuulu työttömyyskassaan. Sinun tulee huolehtia työttömyysturvavakuutuksesta liittymällä työttömyyskassaan jonkin ammattiliiton kautta.

Taidemaalariliitto auttaa ammatillisissa kysymyksissä ja antaa oikeudellista neuvontaa, mahdollistaa tulonhankkimisesi teoksia välittämällä ja välittämällä taidemaalareille ammatin vaatimia tarvikkeita edullisesti sekä vaikuttaa alasi lainsäädäntöön, rakenteisiin ja rahoitukseen edunvalvontatyötä tekemällä sekä rahoittaa kuvataiteilijain huoltosäätiötä.

6. Mitä tarkoittaa omassa työssä työllistyminen?

Omassa työssä työllistyminen tarkoittaa työllistymistä esimerkiksi kuvataiteilijana yrittäjyyteen verrattavasti. Kyse ei ole työsuhteisesta työstä, eikä y-tunnuksella tehtävästä laskutettavasta työstä. Tulot tai tulottomuus ei ole keskeistä tulkittaessa omassa työssä työllistymistä, vaan toiminnan ansiotarkoitus ja työllistävyys.

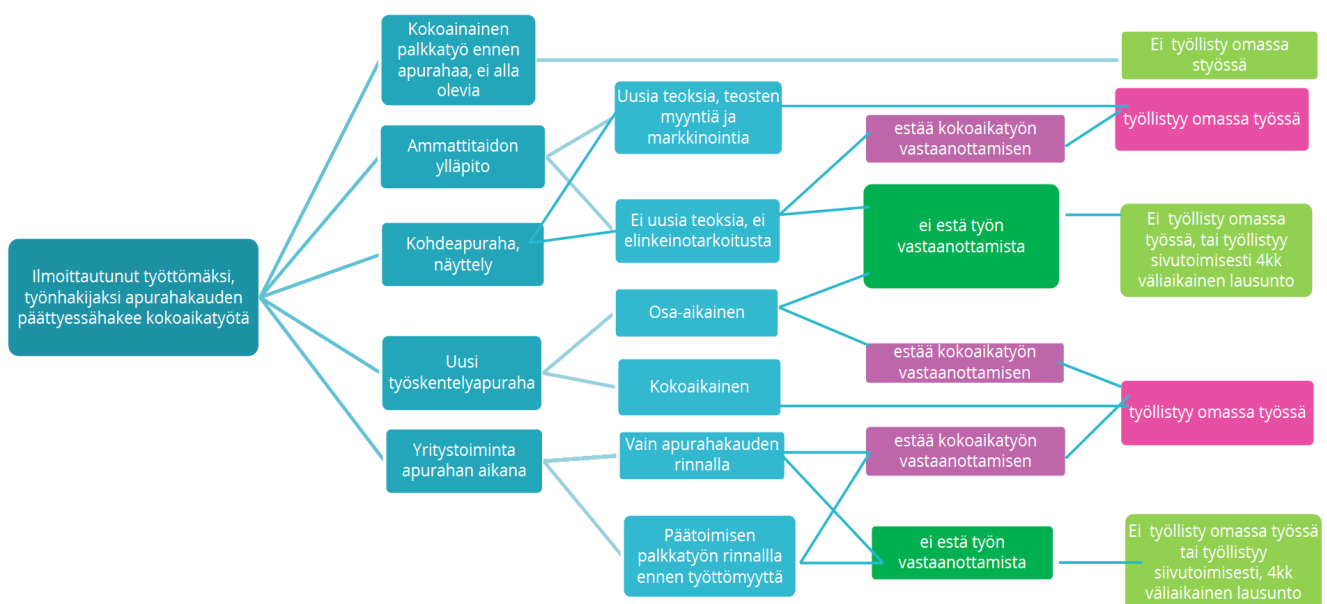
Työttömyysturvaa saadakseen on oltava täysin työtön ja valmis ottamaan vastaan kokopäivätyötä. Työttömyysturvalla ei tueta kannattamatonta toimintaa ja siksi TE-viranomainen selvittää omassa työssä työllistymistä.

Kun omassa työssä työllistyminen on kokoaikaista, ei työnhakijalla ole oikeutta työttömyysturvaan. Sivutoimisesti omassa työssä työllistyvällä on oikeus työttömyysturvaan. Sivutoimiseksi tulkintaan vaikuttaa esimerkiksi aiempi kokoaikainen palkkatyö oman työn tai yrittäjyyden rinnalla ja selvitys omasta työstä työllistymisestä.

Omassa työssä työllistyminen perustuu kokonaisharkintaan hakijan tilanteesta. Omassa työssä työllistyminen loppuu pääsääntöisesti silloin kun hakija ilmoittaa sen päättyneen. Taiteilijan kohdalla tämä usein vaatii kuitenkin lisäselvityksiä.

7. Miten apurahakausi vaikuttaa omassa työssä työllistyväksi tulkitsemiseen?

Apurahakausi on omassa työssä työllistymistä. Tämä loppuu yleensä apurahapäätöksessä ilmoitettuna aikana tai MYEL-vakuutus päätöksen mukaan. Työvoimaviranomainen selvittää kauden päättyessä, onko myös omassa työssä työllistyminen päättynyt. Apurahakaudella taiteilija on työllistynyt kokoaikaisesti, joten, mikäli apurahakauden projekti jatkuu sen jälkeen, myös työllistyminen jatkuu, vaikka siitä ei tuloa tulisikaan.

8.Miten y-tunnus vaikuttaa omassa työssä työllistymiseen?

Y-tunnus ei välttämättä johda tulkintaan yrittäjänä työllistymisestä tai omassa työssä työllistymisestä. Toiminimellä toimiva yrittäjä voidaan tulkita palkansaajan rinnastettavaksi yrittäjäksi.

Omassa työssä työllistyminen y-tunnuksella voidaan katsoa sivutoimiseksi, mikäli takana on vähintään 6 kk kokoaikaista palkkatyötä samanaikaisesti oman työn rinnalla, jos oma työ ei työllistä tavalla, joka estää kokoaikaisen työn hakemisen tai vastaanottamisen.

Tulkinta tehdään kuitenkin kokonaisharkintana, johon vaikuttaa aina myös hakijan oma selvitys sekä teosten markkinointi, näyttelytoiminta ja työmäärä ja aiempi toiminta.

9.Soviteltu päiväraha

Jos olet TE-viranomaiselle työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautunut, haet kokoaikatyötä ja teet osa-aikatyötä alle 80 % alan täydestä työajasta muusta syystä kuin omasta aloitteestasi, työttömyysetuutesi ja palkkaasi voidaan sovittaa yhteen, siten että pääsääntöisesti jokainen suojaosan ylittävä palkkaeuro vähentää työttömyystukea 50 senttiä.

10.Mikä on työttömyysturvan suojaosa?

Soviteltavaan päivärahaan on kuulunut niin kutsuttu suojaosa. Työtön on voinut ansaita noin 300 euroa, ilman että se on vaikuttanut etuuteen ja lopulta osalta etuus on leikkaantunut 50 % ansiosta. Suojaosa poistuu 1.4.2024 alkaen. Jatkossa ansiotulosta 50 % leikkaa etuutta koko ansiotulon osalta.

11.Mitä ovat omavastuupäivät?

Omavastuupäivät tarkoittavat arkipäiviä, joiden ajalta työtön työttömäksi ilmoittauduttuaan ei saa vielä työttömyysetuutta. Vuoden 2024 alusta omavastuupäiviä on seitsemän.

12.Karenssi

Karensilla viitataan usein päiviin, joilta ei myönnetä työttömyysetuutta työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn vuoksi. Työntekijän erotessa ilman pätevää syytä tämä jakso on 45 päivää työsuhteen päättymisen jälkeen. Alle 5 päivän työn osalta jakso on 30 päivää. (TTL 2a luku)

Elisa Lientola

Taidemaalariliiton toiminnanjohtaja